

УДК 316.772.4:008
DOI 10.32342/2522-4115-2018-16-5

Т.Л. КОЖУШКІНА,
*аспірант кафедри педагогіки та психології
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ЩОДО ЗМІСТОВОГО АНАЛІЗУ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ»

Статтю присвячено теоретичному аналізу наукових праць, що стосуються трактування поняття «культура міжособистісної взаємодії». На основі розгляду його складових («культура» та «міжособистісна взаємодія») наведено авторське бачення досліджуваного феномену як сформованого особистісного утворення, що є компонентом загальної культури особистості, яке ґрунтується на інтеріоризованому комплексі специфічних знань, умінь і навичок, які становлять духовно-моральний і соціально-емоційний зміст особистості та сприяють успішній комунікації у спільній діяльності. Зроблено висновок про кореляцію терміна з напрацюваннями у галузях традиційних та міжгалузевих наук, які стануть підставою для визначення структурних елементів та критеріїв культури міжособистісної взаємодії.

Ключові слова: культура, відносини, взаємини, міжособистісна взаємодія, комунікація, культура міжособистісної взаємодії.

Актуальність проблеми. Соціокультурні перетворення суспільства, масштаби інноваційних тенденцій реформування української системи освіти суттєво впливають на зміст, характер та умови формування культури міжособистісної взаємодії фахівців. Цільовий орієнтир такого формування співвідноситься з необхідністю інтеріоризації до соціуму студента нового покоління, який має комунікативно-культурну спрямованість. У зв'язку з цим принципового значення для педагогічної науки набуває переорієнтація професійної освіти у бік створення динамічного інтегративного комплексу фахової підготовки, ресурси якого спрямовані на успішне формування культури міжособистісної взаємодії спеціаліста, зокрема випускника педагогічного коледжу. Вирішення поставленого завдання вимагає уточнення змістової сутності досліджуваної категорії, на базі якої можна буде встановити її компоненти та критерії сформованості.

Мета статті – проведення змістового аналізу поняття «культура міжособистісної взаємодії».

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогодні проблема вивчення культури міжособистісної взаємодії знайшла своє відображення у численних наукових працях, серед яких особливої уваги заслуговують доробки С. Амеліної, Н. Волкової, К. Галацин, О. Даніленко, М. Євтуха, С. Кожушко, О. Маріної, Н. Мирончук, Л. Мохнар, Н. Руденко, Н. Смірнкової, В. Тернопільської, І. Тимченко, М. Чернишова, О. Яструб та інших. Вчені розглядають різні аспекти досліджуваного питання залежно від напрямку свого наукового пошуку, зокрема у розрізі формування: культури професійного спілкування студентів; комунікативної культури спеціалістів, міжособистісних відносин фахівців різних галузей; соціальної відповідальності; культури соціальної взаємодії; культури спілкування. Необхідність узагальнення існуючих підходів до предмета обговорення вимагає систематизації поглядів науковців та змістового уточнення провідного поняття нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сучасна спрямованість на внутрішній світ людини стає домінантою цивілізованого суспільства, що перетворює культуру в найважливіший фактор

духовного оновлення як соціуму, так і окремої людини. Культура дотична до усіх сфер життєдіяльності людини, отже, усі процеси, що відбуваються у суспільстві, усі соціальні явища стають феноменами культури.

До середини 60-х рр. XX ст. культура розглядалася з позицій сукупності історично закріплених матеріальних та духовних цінностей. Згодом стали виникати концепції, що досліджували різні її аспекти. Одні з них трактували культуру як творчу діяльність, інші – як спосіб, «технологію» діяльності. Таким чином сформувався діяльнісний підхід, за якого культура існує і розвивається як спосіб функціонування суспільства, як основна форма здійснення специфічно-людської діяльності, включення людей до зовнішнього світу та реалізація ними своїх потреб, інтересів та цілей. Але це визначення не враховувало її якісну характеристику. Аксиологічний підхід до розуміння феномену подолав таку недосконалість та став інтерпретувати культуру як динамічну систему, яка має матеріальну та духовну специфіку та є реалізацією сутнісних сил людини. У вітчизняній науці традиційно виділяють три підходи до трактування поняття «культура»:

1) аксіологічний, що розглядає культуру як сукупність накопичених людством практичних, матеріальних та духовних надбань, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини, втілюються в результатах продуктивної діяльності та мають для людини вагомий значення;

2) етносоціологічний, що протиставляє культуру природному світу, адже саме вона відрізняє людину від інших живих істот. У межах цієї концепції основою розуміння культури виступає історично активна творча діяльність людини, розвиток особистості як суб'єкта діяльності;

3) духовний, що обмежується виключно сферою духовного життя суспільства та охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості [14].

У теперішній час термін «культура» найчастіше використовується для позначення рівня освіченості та вихованості людини. Так, С. Амеліна розглядає культуру як певний рівень освіти, оволодіння знаннями, історично відібраними зразками діяльності і соціального спілкування. Вона визначає такий причинно-наслідковий зв'язок: культура сприяє тому, що люди стають більш соціально активними, професійно зрілими і цілеспрямованими, а культура досягається за рахунок систематичного й цілеспрямованого навчання і виховання [1, с. 145].

Сучасний словник із суспільних наук подає визначення поняття культури як сукупності осмисленої творчої діяльності людей; багатофункціональної системи, що містить різноманітні аспекти людської діяльності. Культура являє собою категорію, що позначає штучне середовище проживання й самореалізації, яке створене людьми, та виступає джерелом регулювання соціальної взаємодії [14].

Аналіз існуючих підходів та інтерпретацій до визначення терміна «культура» дав нам можливість зробити такі висновки: культура характеризує усю соціальну систему, отже, пронизує кожне суспільне явище; особистість засвоює культуру, стаючи об'єктом культурного впливу, та створює її, будучи суб'єктом культурної творчості; головна функція культури – формування людини у процесі діяльності як носія та виразника культурних цінностей.

Зазначимо, що з кінця XX ст. феномен культури почав вивчатися з точки зору комунікаційного аспекту, тобто з урахуванням особливостей встановлення та розвитку в суспільстві міжособистісних взаємовідносин. У зв'язку з цим особливої значущості у контексті нашого дослідження набуває аналіз понять «взаємини», «відносини», «міжособистісні взаємини», «взаємодія», «міжособистісна взаємодія». На основі аналізу психолого-педагогічної літератури встановлено, що деякі вчені ототожнюють вказані поняття, проте більшість науковців розмежовують ці терміни.

Щодо категорії «відносини», В. Білоусова [2, с. 18] вважає, що цей термін варто вживати тоді, коли йдеться про зв'язки особистості із суспільством, процеси формування людини в колективі, спрямованість тих чи інших людських зв'язків особистості, дії, вчинки людей. Відносини відображають потреби, почуття, інтереси, переконання, мотиви, волю людей і проявляються в їх емоційних реакціях, настроях, у певних шаблонах дій.

Що стосується поняття «взаємини», дослідниця наголошує, що вони властиві лише людям і характеризують взаємне суб'єктивне ставлення один до одного. В. Куніцина та

В. Панфьоров, зазначають, що взаємини є продуктом взаємодії, взаємозв'язку, взаємосприявання, взаємовпливу, взаємопізнання, взаємовираження, взаємоставлення суб'єктів взаємин [7, с. 144], отже, вони неодмінно мають міжособистісний соціально-психологічний аспект, що обумовлюється потребами і проявляється у ставленні (у формі оцінки, ціннісних суджень щодо поведінки чи позиції іншої людини).

Саме прояви ставлення людей (почуття симпатії чи антипатії, позитивної оцінки чи неприязні, солідарності чи антагонізму), на думку О. Киричука, характеризуються терміном «міжособистісні взаємини». Вони суб'єктивні, мають двосторонній характер і базуються на емоційних станах, психологічних особливостях людей, їх установах та очікуваннях у процесі спільної діяльності [5, с. 70].

Ще одне споріднене з попередніми поняття «взаємовідносини» розглядається вченими як зустрічні інтегровані відносини людей, що проявляються у процесі співробітництва, змагання, згуртованості, сумісності, дружби, взаємодопомоги, а також у якостях особистості, які характеризують психологічні особливості спілкування людини (комунікабельність, привабливість, агресивність).

У нашій роботі ми ототожнюємо поняття «взаємини», «міжособистісні взаємини» та «взаємовідносини», адже їх людська природа є незаперечною; вони формуються та розвиваються тільки у взаємодії через міжособистісне ставлення і під впливом відносин, які склалися у суспільстві.

Як зазначає С. Кожушко, взаємодія – це соціально-психологічна категорія, яка тісно пов'язана з фундаментальними поняттями руху, простору, часу, структурою, що інтегрує частини у цілісний процес безпосереднього або опосередкованого взаємовпливу об'єктів (суб'єктів), який породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок [6].

Близьким до поняття «взаємодія» є «комунікація», що у широкому сенсі означає шляхи сполучення і засоби зв'язку, а також процес спілкування, передавання інформації. На нашу думку, «взаємодія» більш ємне визначення, що охоплює комунікаційний аспект, але зосереджується на соціальних стосунках учасників. Отже, взаємодія являє собою систему цілеспрямованих процесів навколишньої дійсності, за допомогою яких відбувається обмін та взаємовплив між взаємодіючими сторонами, що вимагає від суб'єктів активізації здібностей та попереднього досвіду, координування дій та можливостей. Щодо міжособистісної взаємодії, визначаємо її як систему взаємовпливів суб'єктів у процесі діяльності, яка орієнтована на досягнення спільного результату, спрямована на формування взаємовідносин між ними та сприяє розвитку їх особистостей.

Проведений змістовний аналіз понять «культура» та «міжособистісна взаємодія» свідчить про тісний взаємозв'язок та взаємозумовленість означених категорій, що дає нам можливість розглянути феномен культури міжособистісної взаємодії як цілісне утворення. Зазначимо, що вчені по-різному інтерпретують досліджувану проблему.

Так, Н. Смірнова [3] у контексті спілкування розглядає питання інтерактивної культури людини. Вона визначає її як особистісну якість, що характеризується рівнем засвоєння та дотримання етико-етикетних норм взаємодії, використанням знань та ступенем збагачення ними у сфері ефективної взаємодії та повсякденній практиці спілкування.

М. Чернишова [14] під культурою соціальної взаємодії у широкому сенсі розуміє сукупність норм, способів, форм взаємодії людей, які прийняті певною соціальною групою як своєрідні еталони спілкування. Дослідниця вважає, що така культура відображає національну своєрідність певного народу. Її прояви визначаються неповторністю історичного розвитку спільноти, національними традиціями, особливостями життя суспільства, створеними та прийнятими у певному соціумі.

О. Даниленко [4], характеризуючи особливості спілкування певної соціокультурної групи, використовує поняття «культура взаємодії», трактуючи його як специфічно людські способи поведінки, що забезпечують перебіг процесу спілкування між ними. На думку вченого, в широкому сенсі до культури соціальної взаємодії належать фактично всі прийняті у спільноті способи вираження думок та почуттів, ставлення до інших людей та до себе (слова, мовлення та його динамічні характеристики, інтонації; вирази обличчя; пози, жести, зовнішні прояви), що забезпечують можливість взаєморозуміння та взаємодії.

Є. Савруцька акцентує увагу не тільки на поведінковому аспекті культури, а і на духовному. На її думку, культура соціальної взаємодії характеризує рівень розвитку духовних та поведінкових факторів, завдяки яким здійснюється взаємозв'язок між людьми. Культура взаємодії визначає «моральні якості людини, що відповідають певному історичному періоду, а реалізується у суспільній діяльності індивідів в їх вчинках» [13, с. 18].

Вивчаючи комунікаційну культуру, І. Риданова виділяє її особистісні індикатори серед яких: адекватність реакцій комунікантів на дії й вчинки, синхронність спільної діяльності; емоційно-пізнавальна активність, атмосфера творчого пошуку й співробітництва; дотримання морально-етичних норм у діловому й міжособистісному спілкуванні [10].

Серед українського наукового доробку, що перегукується з темою нашого дослідження, особливої уваги заслуговують праці О. Гаврилук, Л. Коваль, Н. Мирончук, Л. Мохнар В. Тернопільської, І. Тимченко, О. Яструб.

І. Тимченко [12] розглядає культуру міжособистісної взаємодії як систему поглядів і дій, що орієнтують особистість у задоволенні її потреб самореалізації. Сформована на високому рівні культура міжособистісної взаємодії служить засобом досягнення поставлених цілей під час спілкування людей.

Подібну думку зустрічаємо в О. Гаврилук, але вчена визначає досліджуваний феномен як особистісне утворення, що має ознаки динамічності. Серед особистісних індикаторів автор виділяє: соціально зумовлений рівень розвитку особистості, її готовність до комунікативної діяльності, а також систему поглядів і дій, які забезпечують задоволення потреб самореалізації та спосіб досягнення цілей у спілкуванні [14].

Культура міжособистісної взаємодії подана у праці Н. Мирончук [8] як комплекс загальнокультурних знань, ідей, поглядів, ціннісних уявлень, умінь і навичок, здатність до прогнозування ситуацій, саморегуляції дій, культури спілкування, мовлення і поведінки.

Цікавими вважаємо погляди Л. Мохнар, яка зробила акцент на переході зовнішніх форм культури у внутрішні. Вчена вважає, що культура міжособистісної взаємодії базується на інтеріоризованих нормах моралі, етики, цінностях та ідеалах і забезпечує організацію узгодженої діяльності та взаємин у колективі, оптимальний соціально-особистісний розвиток майбутніх фахівців як суб'єктів міжособистісної взаємодії [9].

Важливим для нашого дослідження є визначення Л. Коваль, яка трактує феномен як культурно-орієнтований творчий світогляд особистості. На думку вченої, поведінка і діяльність людини, що має високий рівень сформованості культури міжособистісної взаємодії, базуються на позитивно-соціальному ставленні до себе та інших, до майбутньої професії й світу загалом. Підґрунтям формування є засвоєний інтегральний комплекс загальнонаукових, загальнокультурних і естетичних знань і вмінь, що становлять духовно-моральний та інтелектуальний зміст особистості, а також визначають її світогляд і спрямованість діяльності [14].

В. Тернопільська наводить своє бачення, подаючи культуру міжособистісної взаємодії як інтегральне особистісне утворення в сукупності норм, цінностей, способів поведінки, прийнятих у соціумі, комунікативних умінь і навичок, що забезпечує можливість здійснення суб'єкт-суб'єктної взаємодії, адаптацію та самореалізацію особистості в суспільстві, проявляється в умінні розв'язувати особистістю різноманітні життєві проблеми засобами спілкування, встановлювати міжособистісні взаємини на різних рівнях [11].

Особливо цінним для нашої роботи є трактування, подане О. Яструб [14], згідно з яким досліджуваний феномен розглядається як складова загальної культури особистості і як сформоване інтегральне ціннісно-особистісне утворення, яке забезпечує розвиток особистості через свідоме гармонійне поєднання її внутрішнього світу із зовнішнім соціальним середовищем, проявляється, насамперед, у поведінкових актах, сприяє успішній комунікації у колективній діяльності на основі усвідомлених морально-етичних норм, знань, умінь і навичок спілкування.

Висновки. Отже, проведений аналіз наукової літератури засвідчив взаємозв'язок і взаємообумовленість категорій «культура» та «міжособистісна взаємодія», що дав нам можливість запропонувати власне бачення культури міжособистісної взаємодії як сформованого особистісного утворення, що є компонентом загальної культури особистості, яке ґрунтується на інтеріоризованому комплексі специфічних знань, умінь і навичок, які становлять

духовно-моральний і соціально-емоційний зміст особистості та сприяють успішній комунікації у спільній діяльності. Така інтерпретація свідчить про наявність кореляції досліджуваного феномену з напрацюваннями у системі різних наук, як традиційних, так і міжгалузевих. Подальшими перспективними напрямками нашої роботи вважаємо необхідність розгляду культури міжособистісної взаємодії з точки зору філософії, етики, культурології, психології, конфліктології, соціології, педагогіки, що допоможе визначити її структурні елементи та критерії сформованості.

Список використаних джерел

1. Амеліна С.М. Теоретико-методичні основи формування культури професійного спілкування студентів вищих аграрних навчальних закладів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Амеліна Світлана Миколаївна. – Запоріжжя, 2008. – 575 с.
2. Білоусова В.О. Теорія і методика гуманізації відносин старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітньої школи: монографія / В.О. Білоусова. – К.: ІЗМН, 1997. – 192 с.
3. Викулина М.А. Культура общения в студенческой среде вуза: монография / М.А. Викулина, Н.М. Смирнова. – Нижний Новгород: Нижегород. Гос.тех. ун-т им. Р.Е. Алексеева, 2010. – 114 с.
4. Даниленко О.И. Культура общения и ее воспитание: учеб. пособие / О.И. Даниленко. – Ленинград: ЛГИК, 1989. – 98 с.
5. Киричук А.В. Структура и динамика взаимоотношений в коллективе / А.В. Киричук // Коллектив, личность ребенка, внутриколлективные отношения / Л.И. Новикова, В.И. Чепелев. – Москва, 1970. – С. 137–148.
6. Кожушко С.П. Професійна взаємодія та її характеристики / С.П. Кожушко // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2013. – № 38–39. – С. 247–252.
7. Куницына В.Н. Проблема отношений личности в трудах В.Н. Мясищева / В.Н. Куницына, В.Н. Панферов // Психологический журнал. – 1993. – Т. 13, № 3. – С. 140–147.
8. Мирончук Н.М. Формування культури міжособистісних взаємин старших підлітків у позаурочній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Мирончук Наталія Миколаївна. – Житомир, 2007. – 22 с.
9. Мохнар Л.І. Культура міжособистісної взаємодії курсантів як психолого-педагогічна проблема / Л.І. Мохнар // Вісник Національного університету оборони України: зб. наук. пр. – Київ, 2013. – Вип. 1. – С. 110–115.
10. Рыданова И.И. Основы педагогики общения / И.И. Рыданова. – Мн.: Беларуская навука, 1998. – 319 с.
11. Тернопільська В.І. Формування соціальної відповідальності старшокласників у позанавчальній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 / В.І. Тернопільська. – Київ, 2003. – 16 с.
12. Тимченко І.І. Формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тимченко Ірина Ігорівна. – Харків, 2001. – 20 с.
13. Человек в системе коммуникации: сб. науч. тр. / под ред. д-ра филос. наук, проф. Е.П. Савруцкой. – Н. Новгород: НГЛУ им. Н.А. Добролюбова, 2005. – 194 с.
14. Яструб О.О. Сутнісний аналіз поняття культури міжособистісної взаємодії / О.О. Яструб // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки / СХУ ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2014. – № 8 (285). – С. 81–87.

References

1. Amelina, S.M. (2008). *Teoretyko-metodychni osnovy formuvannia kultury profesiinoho spilkuvannia studentiv vyshchyykh ahrarnyykh navchalnykh zakladiv. Dys. dok. ped. nauk* [Theoretical and methodical foundations of formation of the culture of professional communication of students of higher agricultural educational institutions. Diss. doc. ped. sciences]. Zaporizhzhia, 575 p. (In Ukrainian).
2. Bilousova, V.O. (1997). *Teoriia s metodyka humanizatsii vidnosyn starshoklasnykiv u pozaurochnii diialnosti zahalnoosvitnoi shkoly* [Theory and method of humanization of relations

of senior pupils in extracurricular activities of a secondary school]. Kyiv, IZMN Publ., 192 p. (In Ukrainian).

3. Vikulina, M.A. & Smirnova, N.M. (2010). *Kultura obshcheniia v studencheskoi srede vuz* [The culture of communication in the student environment of the university]. Nizhnii Novhorod, Nizhnehorodskii gosudarstvennyi tekhnicheskii universitet imeni R.E. Alekseeva Publ., 114 p. (In Russian).

4. Danilenko, O.I. (1989). *Kultura obshcheniia i ee vospitanie* [Culture of communication and its upbringing]. Leninhrad, LHIK Publ., 98 p. (In Russian).

5. Kirichuk, A.V. & Chepelev, V.I. (1970). *Struktura i dinamika vzaimootnoshenii v kollektive* [Structure and dynamics of relationships in the team]. *Kollektiv, lichnost rebenka, vnutrikollektivnye otnosheniia* [The collective, the personality of the child, the inner-collective relations]. Moscow, pp. 137-148. (In Russian).

6. Kozhushko, S.P. (2013). *Profesiina vzaemodiia ta ii kharakterystyky* [Professional interaction and its characteristics]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity* [Problems of engineering and pedagogical education], no. 38–39, pp. 247-252. (In Ukrainian).

7. Kunitsyna, V.N. & Panferov, V.N. (1993). *Problema otnoshenii lichnosti v trudakh V.N. Miasishcheva* [The problem of personality relations in the works of V.N. Myasishchev]. *Psikhologicheskii zhurnal* [Psychological journal], vol. 13, no. 3, pp. 140-147. (In Russian).

8. Myronchuk, N.M. (2007). *Formuvannia kultury mizhosobystisnykh vzaemyn starshykh pidlitkiv u pozaurochnii diialnosti. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Formation of culture of interpersonal relationships of senior teenagers in extracurricular activities. Abstract. dis. cand. ped. sciences]. Zhytomyr, 22 p. (In Ukrainian).

9. Mokhnar, L.I. (2013). *Kultura mizhosobystisnoi vzaemodii kursantiv yak psykhologo-pedahohichna problema* [The culture of interpersonal interaction of cadets as a psychological and pedagogical problem]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy* [Bulletin of the National Defense University of Ukraine]. Kyiv, issue 1, pp. 110-115. (In Ukrainian).

10. Rydanova, I.I. (1998). *Osnovy pedahohiki obshcheniia* [Basics of Communication Pedagogy]. Minsk, Belaruskaia navuka Publ., 319 p. (In Russian).

11. Ternopil'ska, V.I. (2003). *Formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti starshoklasnykiv u pozanavchalnii diialnosti. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Formation of social responsibility of senior pupils in extra-curricular activities. Abstract. dis. cand. ped. sciences]. Kyiv, 16 p. (In Ukrainian).

12. Tymchenko, I.I. (2001). *Formuvannia komunikativnoi kultury studentiv u protsessi vyvchennia predmetiv humanitarnoho tsykladu. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Formation of communicative culture of students in the process of studying subjects of the humanitarian cycle. Abstract. dis. cand. ped. sciences]. Kharkiv, 20 p. (In Ukrainian).

13. Savrutskaia E.P. (ed.). (2005). *Chelovek v sisteme kommunikatsii* [Man in the communication system]. Nizhnii Novhorod, NHLU imeni N.A. Dobroliubova Publ., 194 p. (In Russian).

14. Yastrub, O.O. (2014). *Sutnisnyi analiz poniattia kultury mizhosobystisnoi vzaemodii* [Essential analysis of the concept of culture of interpersonal interaction]. *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky* [Scientific herald of the Lesia Ukrainka Eastern European National University. Pedagogical sciences]. Lutsk, no. 8 (285), pp. 81-87. (In Ukrainian).

Статья посвящена теоретическому анализу научных работ, которые касаются определения понятия «культура межличностного взаимодействия». На основе рассмотрения его составляющих («культура» и «межличностное взаимодействие»), представлено авторское видение исследуемого феномена как сформированного личностного образования, которое входит в состав общей культуры личности, основывается на интериоризованном комплексе специфических знаний, умений и навыков, которые составляют духовно-моральное и социально-эмоциональное содержание личности и способствуют успешной коммуникации в совместной деятельности. Сделан вывод о корреляции термина с наработками в области традиционных и современных наук,

которые станут основанием для определения структурных элементов и критериев культуры межличностного взаимодействия.

Ключевые слова: культура, отношения, взаимоотношения, межличностное взаимодействие, коммуникация, культура межличностного взаимодействия.

The article is devoted to theoretical analysis of scientific works on the interpretation of the culture of interpersonal interaction concept. On the basis of consideration of the components of "culture" and "interpersonal interaction" elements, the author's vision of the investigated phenomenon is given as a formed personality formation, which is a component of the general culture of individual based on the internalized complex of specific knowledge, skills and abilities that make up the spiritual, moral, social and emotional content of the individual and promote successful communication in joint activities. A conclusion is drawn about the correlation of the term with developments in the fields of traditional and interdisciplinary sciences, which will be the basis for determining the structural elements and criteria of the culture of interpersonal interaction.

Key words: culture, relations, relationships, interpersonal interaction, communication, culture of interpersonal interaction.

Одержано 14.09.2018.